

30 OCTUBRE DE 1974: CONCERT DE RAIMON AL CAMPUS DE LA UAB

-UN CANTAUTOR, UNA UNIVERSITAT I UNS ESTUDIANTS PLANTANT CARA AL
FRANQUISME-

Concert de Raimon al campus de la Universitat Autònoma de Barcelona.
30 d'octubre de 1974.

Autor: Brangulí.

[ANC1-42-N-35664](#)

Descripció

Fotografia del concert que va oferir Raimon al campus de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) el 30 d'octubre de 1974.

S'hi observa el cantautor actuant, davant d'un públic nombrós assegut a terra i majoritàriament compost per estudiants.

La posició del cantant, dempeus, alhora que li permetia fer-se visible, li dona un aire circumspecte i desafiant, conscient de la transcendència de l'acte.

Interès del document

La fotografia és testimoni d'un concert de Raimon, autor que cantava a la resistència i la llibertat, denunciant la dictadura. És, per tant, un exemple de la resistència contra el franquisme provinent del món estudiantil i del món artístic englobat en el que s'ha denominat la Nova Cançó.

Il·lustra el moment polític que es vivia a finals del franquisme, amb una gran implicació dels joves –especialment els universitaris- en la reivindicació de la democràcia. Mostra també el rol que va representar la Universitat i, de manera especial la UAB, en identificar-se amb la reivindicació pacífica de drets democràtics i de justícia social que es feia des de diferents àmbits de la societat catalana.

Context

El 1974 no se sabia com evolucionaria el règim franquista ni en quins termes. Convé destacar-ho per valorar en la seva justa mesura actes de desobediència i denúncia d'un règim que, precisament, en la seva etapa final va prémer l'accelerador de la repressió davant les mostres de resistència que se li plantejaven en diferents àmbits: el del moviment obrer i sindical, el del moviment veïnal, el polític, l'intel·lectual, l'artístic, l'estudiantil...

Entre l'abundant mostra de repressió i censura, els nombrosos empresonaments i violències, destaquen les darreres execucions del règim: el 2 de març d'aquell any, era executat Salvador Puig Antich i, un any després s'executava a Xosé Humberto Baena Alonso, José Luis Sánchez Bravo i Ramón García Sanz (del Front Revolucionari Antifeixista i Patriota, el FRAP) al costat dels militants d'Euskadi Ta Askatasuna (ETA) Jon Paredes Manot (alies *Txiki*) i Àngel Otaegi Etxeberria.

Aquest reforçament de la repressió també permetria al franquisme i les seves bases presentar-se a negociar la transició del règim cap a la democràcia remarcant la força que encara tenia per així condicionar el procés. En aquest mateix sentit, actuarien els grups terroristes d'ultra-dreta i les pressions dels militars durant el tardo-franquisme i la Transició.

Davant aquest clima violent, el gruix de l'antifranquisme es va mantenir en la desobediència pacífica i democràtica, eixamplant les seves bases a mesura que la repressió i la censura del franquisme es mostrava més allunyada de la realitat social del país. Com s'ha apuntat, els resistències al règim provenien del moviment obrer i sindical, del moviment veïnal, dels partits polítics clandestins, del moviment estudiantil, d'algunes organitzacions cristianes de base, de l'impuls d'intel·lectuals, d'artistes... Entre aquests darrers s'ha de situar el moviment de la Nova Cançó, nom que rebia el moviment artístic de cançó protesta als Països Catalans durant el

franquisme i que defensava principis democràtics i de justícia social usant el català com a llengua habitual. Un dels seus membres més destacats és Raimon.

Ramon Pelegero i Sanchís (Raimon), va néixer a Xàtiva, en el sí d'una família treballadora vinculada al moviment obrer. Des que va presentar les primeres cançons, influenciades per la *cançó protesta*, va tenir bones relacions amb activistes culturals i nacionalistes d'esquerres com Eliseu Climent i Joan Fuster, el qual deia del jove Raimon que "és un xicot que canta i guitarreja en un vernacle potable".

El 15 de desembre de 1962, Raimon va actuar per primera vegada a Barcelona i, des de llavors, es van succeir gran nombre de concerts i recitals i la seva fama de cantautor combatiu va anar creixent arreu de l'Estat. Ràpidament, va establir relacions amb altres membres de la Nova Cançó i ja, des de bon principi, la censura li va posar l'ull a sobre, aplicant-li una persecució constant, censurant lletres i actuacions una rere l'altra. Això no obstant, es va mantenir ferm durant el franquisme i, també, després.

Quan, el 1981, ja en democràcia i amb Jordi Pujol de president de la Generalitat, se'l va voler honorar amb la màxima distinció del país, la Creu de Sant Jordi, el cantautor de Xàtiva ho va rebutjar "*perquè, essent les primeres, hauria d'haver-hi hagut algun representant del moviment obrer que havia lluitat contra la dictadura.*"

Pel que fa el moviment estudiantil, va començar a créixer dins el *Sindicato Español Universitario* (SEU) de FET-JONS, creat el novembre del 1933 i oficialitzat el 1943 a través de la *Ley de Ordenación Universitaria*. La Universitat, sota el feixisme, havia perdut l'autonomia que s'havia aconseguit durant la República: "*debía ser, al igual que otros resortes de la sociedad civil, instrumento dirigido a lograr un consenso social en torno al régimen y un apoyo en el proceso de consecución de los fines políticos propuestos por el fascismo*".

A partir dels anys 50 però la situació va canviar. Les primeres mostres d'oposició estudiantil es van produir el febrer de 1956, quan es van celebrar eleccions lliures a Madrid promogudes pel Congrés Nacional d'Estudiants al marge del SEU. Enervats per aquestes mostres d'aperturisme, els dies 7 i 8 de febrer, grups de falangistes ultres van assaltar la Facultat de Dret. L'endemà, van tornar armats i van atacar la manifestació d'estudiants en rebuig a l'assalt i les pallisses dels dies anteriors, produint-se llavors un mort. Els dies següents es va detenir els estudiants que van participar en la manifestació, es va tancar la Complutense, es van suspendre per tres mesos els articles 14 i 18 del *Fuero de los Españoles* (dret a fixar lliurement la residència dins del territori espanyol i les 72 hores de garantia dels detinguts) i el degà de la Facultat de Dret va ser cessat. Els fets van repercutir a Barcelona on, a finals del 56, les manifestacions d'estudiants al crit de "*¡Viva la libertad! ¡Viva Hungría!*" van ser durament reprimides pel governador civil Acedo Colunga.

El gener del 57 els estudiants van participar també en les accions relacionades amb la vaga dels tramvies, raó per la qual es va tancar la Universitat de Barcelona i es van obrir expedient a 15 alumnes. El rector va dimitir i va ser substituït pel, fins llavors,

vicerector García Valdecasas. La vigilància policial dels recintes universitaris durant els següents mesos va ser especialment intensa. El 21 de febrer del 57, uns vuit-cents estudiants van participar en l'anomenada Primera Assemblea Lliure d'Estudiants del paranimf de la UB. Va acabar entrant la policia. Els estudiants van perdre el curs, el dret a matrícula, i van ser castigats a fer el servei militar a regiments de muntanya.

Durant la dècada dels 60, l'oposició estudiantil en compte de remetre -després de la dura repressió soferta per les seves reivindicacions- va créixer i es va generalitzar.

A mitjans de la dècada, va començar a fer-se palès el creixement econòmic d'Espanya. Això es va traduir en l'augment del nombre d'estudiants universitaris, juntament amb la varietat de procedència social i un molt incipient anivellament entre homes i dones. La Universitat era un espai que facilitava l'accés a debats intel·lectuals, certa protecció i oportunitats de sociabilitat i organització i, en definitiva, oportunitats perquè es fes el pas "de les inquietuds intel·lectuals a les opinions polítiques", una dissidència que, sovint, anava acompanyada d'una dissidència de tipus socio-cultural en el sentit d'incorporar i fer visible tota una nova contracultura generacional (referents culturals, estètics, de relacions personals, sexuals, etc.)

El 1966 es va produir un punt d'inflexió en el que hi va tenir un paper destacat la Caputxinada, una tancada d'estudiants al convent dels Caputxins de Sarrià per formar el primer sindicat democràtic d'estudiants (el SDEUB) que van patir el setge i, finalment l'assalt al convent de la policia franquista. Aquesta acció de repressió va tenir com a resposta la formació d'un moviment unitari de solidaritat política i ciutadana que desembocaria en l'Assemblea de Catalunya, i que va reforçar la participació dels eclesiàstics en la lluita antifranquista.

Des del 1966 al 1968, va ser el període de major presència social de l'oposició universitària i de majors recolzaments de la massa estudiantil amb els grups més actius i polititzats.

Des del 1968, el règim va aplicar una repressió massiva contra el moviment estudiantil (l'estat d'excepció del 69 n'és el millor exemple) que es va veure frenat i que va deixar pas a la puixança del moviment obrer, el moviment veïnal i els moviments unitaris, malgrat que la universitat va seguir sent un focus important de politització antifranquista.

En aquets marc, es va crear la UAB, a partir de les reformes educatives de José Luis Villar Palasí, Ministre d'Educació proper a les tendències demo-cristianes del govern de Franco. Entre les seves reformes, es va impulsar la creació de tres noves universitats autònomes a l'Estat espanyol. La de Barcelona, la UAB, va arrencar amb la Facultat de Filosofia i Lletres, que es va instal·lar al Monestir de Sant Cugat del Vallès, i la Facultat de Medicina, situada a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. De seguida es va veure que es necessitaria més espai i es va optar pel model americà de campus, situant el nou campus als terrenys de Cerdanyola, que es va començar a construir als anys 70. Degut a la llunyania dels transports, s'havia de creuar un seguit de camins entre el bosc

que els estudiants, amb humor, van batejar com a ruta “Ho Chi Minh”. D’aquesta manera, el règim podia tenir aïllat i controlat el turbulent moviment estudiantil, i lluny de la capital catalana. El curs 74-75, la UAB comptava amb 15.000 estudiants i 852 professors i professores.

El caràcter democràtic i reivindicatiu d’alguns professors i professores de la UAB, així com dels seus estudiants es va fer evident ben d’hora, quan, el 1973, el règim va suspendre els Estatuts de la Universitat i va fer cessar el rector. El concert de Raimón, va obrir un curs en el que les mobilitzacions estudiantils van ser molt intenses.

Per concloure, com ja s’ha comentat, la dura repressió governamental va estroncar el vigor de l’oposició estudiantil del període 66-68, però al règim cada cop li resultava més difícil controlar l’espiral *repressió-increment de l’oposició* que s’estava produint. L’hegemonia era una guerra que el règim estava perdent i, malgrat que aquesta encara hauria de sostenir-se uns anys i amb duresa, el futur del règim es veia cada cop més qüestionat, les bases del projecte franquista més debilitades i, en definitiva, l’adveniment de la democràcia més proper, gràcies, entre altres lluites, a la que es va lliurar des de les universitats i el món de la cultura i l’art. Malgrat que a finals del franquisme la repressió s’endurirà, l’adveniment de la democràcia era difícil d’aturar.

Qüestions:

- Fixeu-vos en el posat, l’expressió de la cara i el cos del Raimon durant les seves actuacions. Mireu-ho també en aquest reportatge fotogràfic fet per la fotògrafa Colita en una actuació del 9 de juny de 1975 a Barcelona [ANC1-788-N-758](#).
- Busqueu lletres de les cançons del Raimon. Resumiu-ne el contingut en una o dues frases.
- Establiu relació entre: les lletres (què diu), la manera d’estar a l’escenari (com ho diu) i el context polític i social.
- Busqueu altres moviments musicals o artistes amb els quals es pugui establir una relació clara amb el seu context polític o social.
- Què va suposar el moviment estudiantil i el moviment cultural i artístic antifranquista? En què podia ajudar a l’antifranquisme?

Per continuar indagant:

Fonts arxivístiques

Colita fou la fotogràfia dels artistes de la Nova Cançó. En el seu fons ANC1-788, hi ha nombroses fotografies de Guillermina Motta, Núria Feliu, Ovidi Montllor, Juan Manuel Serrat, etc. Entre altres, destaca el reportatge del festival de música "Sis Hores de Cançó", [ANC1-788-N-768](#).

[ANC1-563-N-4](#): Autobiografia i missatge pòstum de Delfí Abella i Gibert. Enregistrament de 73 minuts on recorda episodis de la seva vida, entre els quals la seva vinculació amb la Nova Cançó com a membre dels Setze Jutges.

[ANC1-563-N-897](#): Autobiografia i missatge pòstum de Lluís Serrahima i Villavecchia. Advocat membre fundador de la Nova Cançó.

Dins del fons ANC1-42/Brangulí, hi ha diferents fotografies de la construcció del campus de Bellaterra de la UAB ([ANC1-42-N-35660](#)), una sèrie de les anades d'estudiants al campus ([ANC1-42-N-35662](#)) i de la visita del ministre de governació Carlos Arias Navarro ([ANC1-42-N-35663](#))

FONS ANC1-564/TAF HELICÒPTERS, SA Vistes panoràmiques de les instal·lacions de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) en fase de construcció, al terme municipal de Cerdanyola del Vallès, [ANC1-564](#).

Fotografies de la Caputxinada 1966, una tancada del moviment estudiantil per crear un sindicat democràtic d'estudiants, recolzada per polítics, intel·lectuals i cristians de base, en particular dels caputxins de Sarrià. [ANC1-131](#)

Bibliografia

Hernández Sandoica, H., Ruiz Carnicer, M. A., i Baldo, M.: *Estudiantes contra Franco (1939-1975)*, Madrid, 2007.

Marín, J. M^a, Molinero, C., i Ysàs, P.: *Historia política, 1939-2000*, Madrid, 2010.

Ruiz Carnicer, M. A.: *El Sindicato Español Universitario (SEU), 1939-1965*, Madrid, 1996.

Ysàs i Solanes, P.: *Disidencia y subversión. La lucha del régimen franquista por su supervivencia, 1960-1975*, Barcelona, 2004.